

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського союзу)”	4
Зміст дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського союзу)”	5
Критерії оцінювання знань студентів при підсумковому контролі.....	16
Список літератури	22

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. К. Валицька*
Комп'ютерне верстання *С. А. Шередега*

Зам. № ВКЦ-4946

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротативний графаретний. Ум. друк. арк. 1,4. Обл.-вид. арк. 0,99. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, лгт. ХХ

*Свідомо про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ з дисципліни “ЕКОНОМІКА КРАЇН РЕГІОНУ (КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)” (для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

63. http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm — Представництво ЄС в Україні.
64. www.kmu.gov.ua — Кабінет Міністрів України.
65. www.mfa.gov.ua — Міністерство закордонних справ України.
66. www.ukraine-eu.mfa.gov.ua — Постійне Представництво України при Європейському Союзі.
67. www.gada.kiev.ua — Законодавство України.
68. <http://me.kmu.gov.ua> — Міністерство економіки України.
69. www.minjust.gov.ua — Міністерство юстиції України.
70. <http://www.ukrstat.gov.ua> — офіційний сайт Державного комітету статистики України.
71. <http://www.imf.org> — офіційний сайт Міжнародного валютного фонду.
72. <http://www.worldbank.org> — офіційний сайт Світового банку.
73. <http://www.un.org> — офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй.
74. <http://www.wto.org> — офіційний сайт Світової організації торгівлі.
75. www.uceps.com.ua — Український центр економічних та політичних досліджень ім. Олександра Разумкова.
76. www.icrps.kiev.ua — Міжнародний центр перспективних досліджень.
77. www.ueplac.kiev.ua — Українсько-європейський консульський центр (UEPLAC).
78. <http://www.ier.com.ua/ua/> — Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Підготовлено старшим викладачем кафедри міжнародних економічних відносин *О. А. Селезньовою*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин (протокол № 5 від 09.03.10)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Селезньова О. А. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу) (для бакалаврів)”. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 24 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)”, завдання для самостійної роботи, питання для самоконтролю, критерії оцінювання знань студентів при підсумковому контролі, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів — важлива складова навчального процесу, що сприяє покращеному засвоєнню знань з фахових дисциплін, а також умінь та практичних навичок. Вона є ефективним засобом опанування навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Дисципліна “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)” є однією з базових в усьому циклі підготовки майбутніх спеціалістів зі спеціальності “Країнознавство”. Вона формує у студентів систему спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану економіки країн Європейського Союзу для фундаментальної та спеціальної економічної освіти, для практичної діяльності у сфері національного і світового господарства; уявлення про основні закономірності розвитку сучасних міжнародних економічних відносин, шляхів та особливостей їх реалізації як загалом, так і на прикладі країн Європейського Союзу; розуміння основних особливостей виникнення, розвитку і трансформації європейської інтеграції, проблем і тенденцій її розвитку, визначення місця і ролі України в системі європейських інтеграційних процесів.

Мета самостійної роботи полягає у сприянні засвоєнню тем навчальної дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)” в повному обсязі, формуванні у студентів навичок самостійного оперування знаннями та становленням такої важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні досконали планувати та контролювати використання власного часу у повсякденній роботі.

Завдання самостійної роботи — засвоєння комплексу теоретичних знань, умінь і навичок, їх закріплення та вміння застосовувати на практиці, а також творчо підходити до виконання індивідуальних завдань і робіт.

Зміст самостійної роботи студентів визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами та завданнями викладача. При цьому самостійна робота студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)”: підручником, навчальними та методичними посібниками, методичними матеріалами для самостійної роботи, конспектом лекцій тощо.

Організація самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)” проводиться в таких напрямках:

49. Соколов В. Соціально-економічні стандарти та права людини в ЄС на сучасному етапі його розвитку // Віче. — 2009. — № 18. — С. 8–10.
50. Горенко О. Європейська соціальна модель і європейські перспективи України // Віче. — 2009. — № 20. — С. 8–10.
51. Мальшева Д. “Южный” и “восточный” фланги европейской политики // Мировая эконом. и междунар. отношения. — 2009. — № 9. — С. 40–48.
52. Переудов С. Лоббизм российского крупного бизнеса в ЕС (макроуровень) // Мировая эконом. и междунар. отношения. — 2009. — № 9. — С. 49–63.
53. Захарова Н. Координация инновационных процессов в Европейском Союзе // Экономист. — 2009. — № 7. — С. 58–65.
54. Покрециук О. О. Сучасні економіко-правові аспекти антидемпінгового ругулювання ЄС та України // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2009. — № 3. — С. 5–10.
55. Яковлюк І. Європейський Союз і Україна: еволюція взаємовідносин // Вісн. Акад. правових наук України. — 2009. — № 3. — С. 14–28.
56. Петренко В. С. Джерела корпоративного права Європейського Союзу // Митна справа. — 2009. — № 5. — С. 75–82.
57. Король В. Застосування правових механізмів СОТ та acquis communautaire у сфері захисту економічних інтересів Європейського Союзу // Юридична Україна. — 2009. — № 11–12. — С. 127–132.
58. Масловська О. Складові механізми спільної аграрної політики ЄС // Персонал. — 2009. — № 2. — С. 18–25.
59. Гусак О. Ю. Особливості розвитку податкових відносин в ЄС під впливом податкової конкуренції // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2009. — № 4. — С. 74–78.
60. Макаруха З. М. Правові основи спільної політики ЄС у сфері легальної імміграції // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2009. — № 4. — С. 119–124.

Интернет-джерела

61. <http://ec.europa.eu> — Офіційний сайт Європейського союзу.
62. http://ec.europa.eu/external_relations/we/index_en.htm — EU relations with other European countries, including eastern neighbours.

- обґрунтування необхідного обсягу завдань по темам в цілому, а також конкретних вимог з окремих питань;
- надання детальних методичних рекомендацій щодо опанування необхідних знань;
- надання можливості студентам виконувати творчі роботи, що відповідають необхідному рівню засвоєння знань, при цьому не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;
- підтримання у процесі виконання самостійної роботи постійного зворотного зв'язку зі студентами.

Перелік завдань для самостійної роботи, форми її організації та звітності, термін виконання, кількість балів, які можна отримати за виконання завдань, визначаються викладачем кафедри при розробці робочої навчальної програми дисципліни.

Студенти, які розпочинають вивчати дисципліну “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)” повинні бути поінформовані викладачем щодо організації самостійної роботи, її форм та видів, термінів виконання, контролю та звітності, кількості балів за виконання кожного завдання тощо.

Організація та контроль процесу і змісту самостійної роботи, її результати здійснюються викладачами кафедри.

Оцінки (бали), отримані студентами за виконання різних видів самостійної роботи, фіксуються викладачами і доводяться до їх відома.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни* **“ЕКОНОМІКА КРАЇН РЕГІОНУ** **(КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права
1	Предмет і завдання курсу “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)”. Процес європейської інтеграції: чинники та етапи розвитку
2	Політична система Європейського Союзу

33. *Мовчан Ю.* Лісабонський договір – новий етап європейського конституціоналізму // Віче. – 2008. – № 24. – С. 11–12.
34. *Цирфа Ю.* ЄС лібералізує ринки праці // Віче. – 2009. – № 1–2. – С. 16–17.
35. *Бабець І. Г.* Досвід державного регулювання міжрегіональної співпраці у країнах ЄС // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 4–10.
36. *Черняєва Д. В.* Правове регулювання трудової міграції (на прикладі Європейського Союзу) // Труд за рубежом. – 2009. – № 1. – С. 146–161.
37. *Стрелков А.* Демократія или практичний інтерес: політика ЄС в отношении стран АКТ // Мировая эконом. и междунар. отношения. – 2009. – № 6. – С. 67–72.
38. *Каминський Є.* Антикризові заходи Європейського Союзу // Зовнішня справа. – 2009. – № 6–7. – С. 30–33.
39. *Дарморис О. М.* Основные этапы становления и развития трудового права ЕС // Митна справа. – 2009. – № 3. – С. 77–82.
40. *Маузер М.* Новые подходы в НАТО и ЕС относительно европейской и черноморской безопасности // Економ. часопис. – 2009. – № 7–8. – С. 24–25.
41. *Брауек І.* Конституційно-правовий механізм взаємодії права Європейського Союзу та національного права держав-членів // Підприємство, господарство і право. – 2009. – № 9. – С. 18–21.
42. *Лихацька Ю.* Інституціональний інструментарій Європейського Союзу // Підприємство, господарство і право. – 2009. – № 9. – С. 121–123.
43. *Посельський В.* Європейський Союз після рагіфікації Лісабонського договору // Дзеркало тижня. – 2009. – № 38–39. – С. 7.
44. *Веселовський А.* Україна–ЄС: етап, що завершується; етап, що починається // Зовнішня справа. – 2009. – № 8–9. – С. 10–12.
45. *Бондаренко Д.* ЕС избрал президента // Економ. известия. – К.: ЗАО “Эконом. известия”, 2009. – 23 нояб. – С. 6.
46. *Кодацький В. П.* Грошово-кредитні системи країн Європейського Союзу // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – № 9. – С. 11–14.
47. *Дмитренко М.* Євроінтеграція України: напрямки та перспективи // Віче. – 2009. – № 16. – С. 10–11.
48. *Метельова Т.* Європа на обрії: стан і перспективи співробітництва Україна–ЄС // Віче. – 2009. – № 16. – С. 12–13.

18. *Далімов Р.* ЕС и Центральная Азия: перспективы сотрудничества // Мировая эконом. и междунар. отношения. — 2007. — № 11. — С. 81–84.
19. *Педь І. В.* Тенденції розвитку Європейського Союзу в умовах інтеграції // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2007. — № 6. — С. 144–152.
20. *Покрецик О. О.* Права політика ЄС: особливості реалізації принципу субсидіарності // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2008. — № 1. — С. 78–84.
21. *Чужиков В.* Модернізація регіональної політики в ЄС // Економіка України. — 2008. — № 4. — С. 56–63.
22. *Шевчук В. О.* Уніфікація податкових систем країн ЄС як критерій поглиблення інтеграції // Фінанси України. — 2007. — № 12. — С. 49–59.
23. *Дегтярева Е.* Лоббизм в процесі прийняття рішень ЄС: норми регулювання, механізми і моделі // Мировая эконом. и междунар. отношения. — 2008. — № 4. — С. 42–49.
24. *Кремер Л.* Экологическое право Европейского Союза // Экология и жизнь. — 2008. — № 4. — С. 36–39.
25. *Усенко О. О.* Дослідження системи бізнес-лобіювання в Європейському Союзі // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2008. — № 3. — С. 77–83.
26. *Шлях до ЄС буде нелегким* // Голос України. — 2008. — 18 верес. — С. 2.
27. *Ковальській Е.* Нормативные основы динамики интеграционного процесса на прострaнстве общеевропейского рынка // Государство и право. — 2008. — № 8. — С. 36–46.
28. *Мировая экономика: прогноз до 2020 года* / Под ред. А. А. Дынкина. — М.: Магистр, 2008. — 429 с.
29. *Садваська О. М.* Організаційно-правові та економічні проблеми вступу України до ЄС / О. М. Садваська. — С. 95–99.
30. *Кашкин С. Ю.* Лиссабонский договор — новый этап развития права европейского союза // Государство и право. — 2008. — № 9. — С. 59–66.
31. *Болубева В. О.* Деякі аспекти законодавчого процесу ЄС // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2008. — № 4. — С. 58–63.
32. *Линдик Н. П.* Загальнотеоретична характеристика імміграційної політики ЄС в епоху глобалізації // Митна справа. — 2008. — № 5. — С. 69–75.

1	2
3	Структура ЄС. Органи та інститути ЄС. Законодавча і виконавча влада в Європейському Союзі
4	Правова та судова системи Європейського Союзу
5	Змістовий модуль II. Країни — члени Європейського Союзу
5	Економіко-політична характеристика країн — членів ЄС
6	Види політичної діяльності ЄС
7	Зовнішня політика ЄС
8	Розширення Європейського Союзу
9	Співпраця України та ЄС
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЕКОНОМІКА КРАЇН РЕГІОНУ
(КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)”

Змістовий модуль I. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права

Тема 1. Предмет і завдання курсу “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)”. Процес європейської інтеграції: чинники та етапи розвитку

Виникнення і розвиток ідеї європейської цивілізації. Післявоєнна Європа. “План Шумана” й утворення Європейського об’єднання вугілля і сталі (ЄОВС). Розвиток співпраці країн ЄОВС. Римські договори 1957 р.: утворення Європейського співтовариства з атомної енергетики (Євроатом) та Європейського економічного співтовариства (ЄЕС). Європейська асоціація вільної торгівлі ЄАВТ (1960 р.). Брюссельський договір про інституційне злиття виконавчих органів ЄОВС, ЄЕС та Євроатома. Митний союз між країнами “шістки”. Вступ до ЄЕС Великобританії, Ірландії, Данії у 1973 р. Початок формування економічного та валютного союзу, створення політичних інститутів. Вступ Греції до ЄЕС (1981 р.). Вступ до ЄЕС Іспанії та Португалії. Єдиний Європейський акт (1986 р.). Заснування Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). Маастріхтський договір (1992 р.) про політичний, економічний, валютний союз.

Європейський Союз. Цілі, принципи, напрями інтеграції в ЄС. Інститути ЄС. Розвиток інтеграційних процесів в ЄС. Політика ЄС у галузі вільного пересування громадян, капіталу, послуг. Спільна торговельна політика. Угода між ЄС та ЄАВТ про утворення "Європейського економічного простору".

Утворення Європейського валютного союзу (ЄВС). Європейська система центральних банків (ЄСЦБ), Європейський центральний банк (ЄЦБ), Європейський інвестиційний банк.

Слівпраця в галузі правової та внутрішньої політики. Запровадження громадянства ЄС. Спільна зовнішня політика та політика в галузі безпеки. Вступ до ЄС Австрії, Фінляндії та Швеції.

Амстердамський договір (1997 р.) про внесення змін і доповнень у Договір про ЄС. Створення Тимчасового комітету з питань політики й безпеки.

Договір Ніцци (2001 р.) — інституційні реформи в Європейському Союзі. Переговорний процес щодо приєднання країн Центральної та Східної Європи до Європейського Союзу. Рішення Афінського саміту ЄС (2003 р.). Розширення ЄС у 2004 р. Підписання в Римі Договору про запровадження Конституції для Європи. Процес ратифікації Конституції: перебіг, результати референдумів у Франції та Нідерландах, відкладення ратифікації. Інституційні реформи. Лісабонський договір.

Література [1–12; 14; 16; 19; 30; 61–63]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Виникнення і розвиток європейської інтеграції.
2. Головні чинники європейської інтеграції.
3. Установчі договори. Зміст Договору про Європейський Союз.
4. Початок формування економічного та валютного союзу, створення політичних інститутів — Європейської Ради, Європейського Парламенту.
5. Європейська інтеграція та суверенітет національних держав.
6. Інституційні реформи. Лісабонський договір.

Теми рефератів

1. Виникнення і розвиток європейської інтеграції.
2. Головні чинники європейської інтеграції.
3. Установчі договори. Зміст Договору про Європейський Союз.

3. *Буряк П. Ю.* Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навч. посіб. — К.: Хай-Тек-Прес, 2007. — 336 с.
  4. *Копійка В. В.* Європейський Союз: історія і засади функціонування: Навч. посіб. — К.: Знання, 2009. — 751 с.
  5. *Право Європейського Союзу:* Навч. посіб. / За ред. Р. А. Петрова. — 2-ге вид. — К.: Істина, 2009. — 376 с.
  6. *Миргородська Л. О.* Фінансові системи зарубіжних країн: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2008. — 320 с.
  7. *Старостіна А. О.* Економіка зарубіжних країн: Навч. посіб. — К.: Знання, 2009. — 454 с.
  8. *Гердеген М.* Європейське право — *Eurorecht* — К.: К.І.С., 2008. — 528 с.
  9. *Калитчак Р.* Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. — К.: Знання, 2007. — 303 с.
  10. *Мирова* економіка и международные экономические отношения = *World economy and international economic relations*: Учебник. — В 2 ч. — Ч. 1 / Под ред. Р. И. Хасбулагова. — М.: Гардарики, 2006. — 671 с.
  11. *Дайнен Д.* Дедалі міцніший союз: Курс Європейської інтеграції = *Ever closer union. An Introduction to European Integration*. — К.: К.І.С., 2006. — 696 с.
  12. *Політика європейської інтеграції:* Навч. посіб. / За ред. В. Г. Воронкової. — К.: Професіонал, 2007. — 512 с.
- Додаткова*
13. *Стрежнева М.* Услови партнерства с Европейским Союзом // *Мировая эконом. и междунар. отношения*. — 2007. — № 6. — С. 3–13.
  14. *Стефанчук Л.* ЕС как новая модель государственности // *Мировая эконом. и междунар. отношения*. — 2007. — № 7. — С. 89–94.
  15. *Білорус І. О.* Міжнародна правосуб'єктність Європейського Союзу // *Зовнішня торгівля: право та економіка*. — 2007. — № 3. — С. 78–81.
  16. *Шайхутдінова Г. Р.* Принципи гнукости в практике деятельности европейских сообществ и Европейского Союза // *Международ. публичное и частное право*. — 2007. — № 5. — С. 27–33.
  17. *Стрельцова Я.* Николя Саркози. Перспективы сотрудничества России-Франции-ЕС // *Мировая эконом. и междунар. отношения*. — 2007. — № 11. — С. 54–61.

ристано дані юридичної практики, інший фактичний і статистичний матеріал;

- свідчить про наявність незначних прогалин у знаннях студента;
  - викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень;
- 0 балів** — якщо студент не відповів на поставлене запитання:
- відповідь є неправильною, не розкриває сутності питання;
  - при відповіді допущено грубі змістовні помилки, що свідчать про відсутність знань у студента;
  - їх безсистемність та поверховість, не вміння сформулювати думку та викласти її, незнання основних положень навчальної дисципліни.

Загальне підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється з урахуванням результатів оцінювання поточної роботи в семестрі (у діапазоні від 0 до 50 балів) та результатів письмового іспиту (не менше 30 і не більше 40 балів) за 100-бальною системою з подальшим переведенням у традиційну систему за 4-бальною шкалою та шкалою ECTS для фіксації оцінки у нормативних документах.

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
85–100	5 (відмінно)	A
80	4 (добре)	B
65–75		C
60	3 (задовільно)	D
50–55		E
30–45	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	FX
0–25	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Світлова* економіка: Підручник / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. І. Рогач та ін. — К.: Либідь, 2009. — 640 с.
2. *Мирова* політика і міжнародні відносини: Учеб. посібник / Под ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. — СПб.: Питер, 2008. — 448 с.

4. Європейська інтеграція та суверенітет національних держав.
5. Інституційні реформи. Лісабонський договір.

Тема 2. Політична система Європейського Союзу

Теоретичні аспекти європейської інтеграції: міжурядовий підхід, його модифікації; теорія багаторівневого управління.

Міжурядова модель політичної системи ЄС. Міжурядові конференції. Міжнародна організація. Конфедерація як союз суверенних держав.

Наднаціональна модель політичної системи ЄС, проблеми її реалізації.

Федеративна модель політичної системи ЄС. “Міжурядовий федералізм” як система багаторівневого управління.

Особливості сучасної політичної системи ЄС: відсутність центрального уряду; відсутність поділу на незалежну законодавчу і виконавчу владу; відсутність чіткої ієрархії між нормативними актами вторинного законодавства ЄС; відсутність традиційного поділу на більшість та опозицію.

Проекти конституційної моделі ЄС. Договір про запровадження Конституції для Європи. Поєднання наднаціональних і міжурядових чинників. Переважання сфер спільної компетенції ЄС і держав-членів. Подвійне громадянство ЄС.

Цілі, принципи, повноваження та правоустрій ЄС. Пріоритет і можливості безпосереднього застосування європейського права. Верховенство права ЄС над правом держав-членів.

Література [1–12; 14–15; 20; 31,41; 61–63]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Моделі політичної системи Європейського Союзу:
  - міжурядова модель політичної системи ЄС;
  - наднаціональна модель політичної системи ЄС;
  - конституційна модель ЄС.
2. Особливості сучасної політичної системи ЄС.
3. Цілі, принципи, повноваження та правоустрій ЄС.
4. Пріоритет і можливості безпосереднього застосування європейського права.
5. Верховенство права ЄС над правом держав-членів.

Теми рефератів

1. Моделі політичної системи Європейського Союзу.
2. Цілі, принципи, повноваження та правоустрій ЄС.
3. Пріоритет і можливість безпосереднього застосування європейського права.
4. Конституційна модель ЄС.

Тема 3. Структура ЄС. Органи та інститути ЄС.

Законодавча і виконавча влада в Європейському Союзі

Структура Європейського Союзу. Стара та нова модель структурної побудови. Процес прийняття рішень в ЄС. Європейський Парламент. Рада Європейського Союзу. Європейська Комісія. Європейський Суд. Європейський суд аудиторів. Європейський економічний та соціальний комітет. Комітет регіонів. Європейський інвестиційний банк. Європейський центральний банк. Європейський омбудсмен. Агентства.

Функціональна інтеграція. Взаємозв'язок функцій Єврокомісії, Європарламенту та Ради Міністрів. Повноваження Суду ЄС. Роль держав, міжурядової співпраці. Перелігнення методів наднаціональної інтеграції та міжурядової співпраці. Співіснування двох центрів виконавчої влади: Голова Європейської Ради і Голова Єврокомісії.

Спільна інституційна система: Європейський Парламент, Європейська Комісія, Рада Міністрів і Суд ЄС.

Європейська Рада. Склад ЄР. Основні повноваження та організаційна діяльність.

Рада Міністрів (Рада Європейського Союзу). Склад, особливості організації роботи, процедури голосування. Органи, які забезпечують роботу Ради Міністрів. Повноваження Ради.

Європейська комісія. Склад Єврокомісії; головні функції. Основні повноваження Європейської комісії. Повноваження голови Єврокомісії.

Європейський Парламент. Склад, порядок обрання, основні повноваження, особливості функціонування, сфери компетенції.

Економіко-соціальний комітет, його склад і функції. Комітет регіонів: склад, дорадчі функції.

Європейський центральний банк, його керівні органи, діяльність.

Європейський інвестиційний банк, його керівні органи, функціонування.

Загальна підсумкова оцінка (в балах) складається із суми балів за результатами поточного контролю знань та написання письмових відповідей на питання, що виносяться на іспит. На іспиті студент повинен набрати не менше 30 балів.

Підсумковий контроль знань з дисципліни проводиться як письмовий іспит за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає три питання.

Відповідь на кожне питання білета оцінюється окремо в межах 15 балів.

Відповідь на кожне з питань білета оцінюється в:

15 балів — якщо відповідь студента містить повне, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу:

- при цьому студентом продемонстровано високі знання усієї програми навчальної дисципліни, а також його вміння користуватися різноманітними методами наукового аналізу, виявляти їх характерні риси та особливості;
- відображає чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку і взаємодії, правильне формулювання відповідних тлумачень;
- свідчить про знання назв і змісту передбачених програмою нормативно-правових актів (для найважливіших — необхідно знати рік їх прийняття);
- містить аналіз змістовного матеріалу, порівняння різних поглядів на ключові питання, самостійні висновки студента, формулювання та аргументацію його точки зору;
- містить, поряд із теоретичним матеріалом, фактичні дані (статистичні, результати судової практики і т. ін.); їх оцінку та порівняння;
- логічно і граматично правильно викладена.

10 балів — якщо студент дав відповідь на поставлене запитання, однак вона має хоча б один з таких недоліків:

- є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
- є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв і змісту нормативно-правових актів, нечіткі характеристики відповідних явищ;
- не є аргументованою: не містить посилань на нормативно-правові акти (у разі необхідності), інші джерела, аналізу відповідних теорій, концепцій, наукових течій і т. ін.; недостатньо вико-

6. Діяльність представництва Європейської комісії в Україні. Спільні проекти.
7. Євроінтеграція зовнішня політика України.
8. Сучасний стан та перспективи інтеграції України в ЄС.

Теми рефератів

1. Євроінтеграція. План дій Україна–ЄС.
2. Адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
3. Програми співробітництва між Україною та ЄС.
4. Діяльність представництва Європейської комісії в Україні. Спільні проекти.
5. Сучасний стан та перспективи інтеграції України в ЄС.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ПІДСУМКОВОМУ КОНТРОЛІ

Контроль знань з дисципліни “Економіка країн регіону (країни Європейського Союзу)” складається з двох блоків:

- 1) поточний контроль знань студентів;
- 2) підсумковий контроль знань студентів.

Порядок оцінювання знань студентів за результатами вивчення дисципліни

№ пор.	Форма оцінювання знань	Кількість балів	Результат
1	Оцінювання поточної роботи в семестрі	від 0 до 40 балів	
1.1	Виконання обов'язкових завдань: а) систематичність та активність роботи протягом семестру; б) виконання завдань для самостійного опрацювання	до 20 балів, з них: а) до 10 балів б) до 10 балів	
1.2	Проходження модульного контролю знань	до 20 балів	
2	Оцінювання письмової екзаменаційної роботи	від 0 до 60 балів	проходження підсумкового контролю знань з дисципліни і одержання і підсумкової оцінки

Структура загального бюджету ЄС: загальні положення; доходи; видатки. Ухвалення бюджету ЄС: багаторічні фінансові рамки; щорічна процедура ухвалення бюджету. Виконання бюджету ЄС.
Література [1–12; 14–16; 20; 41–43; 61–63]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Структура Європейського Союзу.
2. Стара та нова модель структурної побудови.
3. Процес прийняття рішень в ЄС.
4. Функціональна інтеграція.
5. Європейський Парламент.
6. Рада Європейського Союзу.
7. Європейська Комісія.
8. Структура загального бюджету ЄС.
9. Європейський Суд. Європейський суд аудиторів.
10. Європейський економічний та соціальний комітет. Комітет регіонів.
11. Європейський інвестиційний банк. Європейський центральний банк.
12. Європейський омбудсмен.
13. Агентства.

Теми рефератів

1. Структура Європейського Союзу.
2. Європейський Парламент.
3. Рада Європейського Союзу.
4. Європейська Комісія.
5. Процес прийняття рішень в ЄС.
6. Європейський Суд. Європейський суд аудиторів.
7. Європейський економічний та соціальний комітет. Комітет регіонів.
8. Європейський інвестиційний банк. Європейський центральний банк.
9. Європейський омбудсмен.
10. Агентства.

Тема 4. Правова та судова системи Європейського Союзу

“Первинне” законодавство Європейського Союзу. Чинні установчі договори, їх сутність. Процедура перегляду установчих договорів.

Договір про запровадження Конституції для Європи. Діяльність Європейського Конвенту.

“Вторинне” право Європейського Союзу. Співпраця Комісії, Ради та Парламенту.

Етапи розробки законодавчого проекту. Основні процедури прийняття законодавства ЄС: процедура спільного прийняття рішень Радою і Парламентом; процедура отримання згоди Парламенту; процедура обов’язкової консультації з Парламентом; процедура співпраці. Ухвалення виконавчих нормативних актів на рівні ЄС.

Правові акти ЄС: регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки.

Спеціальні види правових актів ЄС. Акти органів співтовариства. Міжурядова співпраця. Юридично обов’язкові акти: регламенти; директиви, рамкові рішення; рішення; спільні дії, спільні позиції, спільні стратегії. Принципи прийняття актів, процедурні правила. “М’яке” право. “Нетипові” акти, міжінституційні угоди і конвенції.

Міжнародні угоди спільнот. Сфери укладання міжнародних угод. Процедурні правила. Неписане право: судова практика Суду Європейських спільнот і загальні принципи права.

Принципи застосування права ЄС: принцип прямого застосування; принцип прямої дії; принцип верховенства права ЄС.

Суд Європейських спільнот (Суд ЄС). Склад Суду, палати, функції Голови Суду. Процедура розгляду справ, функції Секретаря Суду. Суд першої інстанції і Суд у справах цивільної адміністрації Євросоюзу. Основні засоби судового захисту у праві Євросоюзу.

Література [1–12; 15; 20; 27; 41–43; 53; 53; 61–63]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. “Первинне” та “вторинне” законодавство Європейського Союзу.
2. Етапи розробки законодавчого проекту.
3. Установчі договори ЄС.
4. Основні процедури прийняття законодавства ЄС.
5. Правові акти ЄС: регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки.
6. Спеціальні види правових актів ЄС. Акти органів співтовариства.
7. Міжурядова співпраця.
8. Принципи застосування права ЄС:

Теми рефератів

1. Передумови розширення ЄС до Центральної та Східної Європи.
2. Основні критерії вступу до Євросоюзу.
3. Укладання асоціації з ЄС: привілейоване партнерство.
4. Процедура набуття членства в ЄС.
5. Співпраця з країнами-кандидатами.
6. Європейська політика сусідства.

Тема 9. Співпраця України та ЄС

Євроінтеграція. Визнання Європейською спільнотою незалежної України, встановлення відносин.

Підписання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994 р.). Основні цілі та зміст Угоди. Ратифікація Угоди Верховною Радою України. Спільна позиція щодо України (1994 р.). Ратифікація Угоди країнами – членами ЄС і набуття Угодою чинності (1998 р.).

Затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Пріоритетні напрями діяльності України на шляху європейської інтеграції, досягнення передумов для вступу до ЄС.

Спільна стратегія ЄС щодо України (1999 р.). Завдання, поставлені перед Україною.

Створення і діяльність Національної ради з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Європейська інтеграція як вектор зовнішньої політики України.

Основні програми співробітництва між Україною та ЄС, їх реалізація, основні досягнення і проблеми.

Саміти “Україна–ЄС”, їх проведення, основні питання, рішення, проблеми.

Євроінтеграційна зовнішня політика України, основні досягнення та проблеми реалізації євроінтеграційних завдань.

Сучасний стан та перспективи інтеграції України в ЄС.

Література [1–13; 29; 44; 47; 55; 61–78]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Євроінтеграція. План дій Україна–ЄС.
2. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС.
3. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу.
4. Адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
5. Програми співробітництва між Україною та ЄС.

Географічний критерій. Політичний критерій, його складові. Економічний критерій: наявність діючої ринкової економіки (її характеристики); здатність витримувати конкуренцію та дію ринкових сил на внутрішньому ринку ЄС (основні характеристики). Правовий критерій (асквіс *complicitaire* – “спільний доробок”), його складові. Критерій абсорбції – спроможність ЄС “поглинути” нових членів. Критерій “конвергенції” до ЄС.

Процедура набуття членства в ЄС. Початковий етап – між поданням заяви і початком переговорів про вступ. Основний період – між початком і завершенням переговорів про вступ. Завершальний період – між формальною згодою Європарламенту і Ради та ратифікацією Угоди про вступ. Проблема політичної і юридичної невизначеності процедури вступу.

Вступ у 2007 р. Румунії та Болгарії до ЄС.

Перспективи вступу до ЄС Хорватії та Македонії. Перспективи вступу Туреччини до ЄС; основні проблеми.

Передумови і процес становлення Європейської політики сусідства. Розроблення та початкове впровадження Планів дій. Перспективи подальшої диференціації держав, охоплених Європейською політикою сусідства. Укладання Угод про сусідство. Сусідство з країнами Східної Європи. Відносини між ЄС і країнами Закавказзя. Відносини з неєвропейськими країнами – сусідами ЄС. Стратегія ЄС щодо Російської Федерації.

Проблеми реалізації ідеї “розширення Європи” без розширення ЄС.
Література [1–13; 17–18; 26; 28; 48; 51; 61–63; 75]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Особливості розширення Європейського Союзу. Політична стабілізація.
2. Основні критерії вступу до Євросоюзу:
  - географічний;
  - політичний;
  - економічний.
3. Співпраця з країнами – кандидатами.
4. Процедура набуття членства в ЄС.
5. Передумови і процес становлення Європейської політики сусідства.

- принцип прямого застосування;
  - принцип прямої дії;
  - принцип верховенства права ЄС.
9. Основні засоби судового захисту у праві Євросоюзу.

Теми рефератів

1. Установчі договори ЄС.
2. Основні процедури прийняття законодавства ЄС.
3. Правові акти ЄС: регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки.
4. Спеціальні види правових актів ЄС. Акти органів співтовариства.
5. Принципи застосування права ЄС.

Змістовий модуль II. Країни – члени Європейського Союзу

Тема 5. Економіко-політична характеристика країн – членів ЄС

- 5.1. Економічна та політична характеристика країн – членів Європейського Союзу:
- політична карта та субрегіони Європи;
  - природно-ресурсний потенціал;
  - загальна характеристика господарства;
  - галузева структура та розміщення промисловості та сільського господарства.
- 5.2. “Велика четвірка” західноєвропейських країн:
- Німеччина (Федеративна Республіка Німеччина);
  - Франція (Французька Республіка);
  - Великобританія (Об’єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії);
  - Італія (Італійська Республіка).
- 5.3. Поняття “малі” та “карликові” країни Західної Європи. Загальна економічна характеристика.
- 5.4. Економічна ситуація країн Скандинавії.
- 5.5. Економіка країн Середземномор’я. Відносини з Туреччиною, як країною-кандидатом.
- 5.7. Країни Балтики.
- 5.8. Відносини з Норвегією та Швейцарією.
- Література* [1–12; 17–18; 44; 48; 51; 61–63; 70–74; 75]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Економічна та політична характеристика країн — членів ЄС:
  - політична карта та субрегіони Європи;
  - природно-ресурсний потенціал;
  - загальна характеристика господарства;
  - галузева структура та розміщення промисловості та сільськогосподарства.
2. Економіко-політична характеристика “Великої четвірки” західноєвропейських країн.
3. Поняття “малі” та “карликові” країни Західної Європи. Загальноєкономічна характеристика.

Теми рефератів

Дати економіко-політичну характеристику однієї з країн — членів ЄС: Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція, Велика Британія.

Тема 6. Види політичної діяльності ЄС

- 6.1. Політика ЄС по галузях.
- 6.2. Регіональна політика ЄС і діяльність структурних фондів.
- 6.3. Спільна сільськогосподарська політика. Особливості агропромислового сектору за регіонами (спеціалізація).
- 6.4. Бюджетна політика.
- 6.5. Монетарна політика. Європейська валютна система.
- 6.7. Митна політика.
- 6.8. Внутрішній ринок, регулювання конкуренції.
- 6.9. Боротьба з корупцією.
- 6.10. Транспортна політика.
- 6.11. Зайнятність та соціальна політика.
- 6.12. Енергетична політика ЄС.
- 6.13. Охорона оточуючого середовища.
Література [1–12; 16; 19; 21–25; 27–28; 34–40; 46; 49; 53–54; 56–59; 61–63; 70–75]

Теми рефератів

Дати характеристику видів політичної діяльності Європейського Союзу. Регулювання на рівні Європейського Союзу та особливості державного управління в окремих країнах.

Тема 7. Зовнішня політика ЄС

Місце ЄС у світі

- 7.1. Інтеграційні процеси. Особливості європейської регіональної інтеграції.
- 7.2. Співпраця ЄС з міжнародними організаціями. Міжнародні регіональні організації, що діють в Європі.
- 7.3. Зовнішня політика ЄС та політика безпеки.
- 7.4. Політика розвитку.
- 7.5. Європейська політика сусідства.
- 7.6. Політика розширення.

Зовнішня торгівля

- 7.7. Торгівельні позиції ЄС. Загальна характеристика.
- 7.8. Фактори, що впливають на міжнародні торгівельні позиції ЄС.
- 7.9. Торгівля між “глобальною тріадою”.
- 7.10. Зона вільної торгівлі в Центральній Європі.
Література [1–12; 17–18; 44; 48; 51; 61–63; 70–75]

Контрольні питання та навчальні завдання

1. Місце Європейського Союзу в міжнародних відносинах.
2. Співпраця ЄС з міжнародними організаціями.
3. Зовнішня політика ЄС та політика безпеки.
4. Зовнішня торгівля.
5. Зона вільної торгівлі в Центральній Європі.

Теми рефератів

1. Дайте власну оцінку зовнішньої політики Європейського Союзу.
2. Напрямами роботи Європейської Комісії в здійсненні зовнішньої політики.
3. Особливості зовнішньої політики країн — членів ЄС.

Тема 8. Розширення Європейського Союзу

Передумови розширення ЄС до Центральної та Східної Європи. Політична стабілізація. Утвердження демократії та ринкової економіки.

Укладання асоціації з ЄС: привілейоване партнерство; угоди про асоціацію.

Основні критерії вступу до Євросоюзу (Копенгагенські критерії).